

Յ Ո Յ Մ Ա

Երջանկութիւնը վերտերէն կը ծընի
 Երազներու ծաղկումին պէս գեղանիւ
 Կ'արժէ՝ մենակ՝ հընչեցընել դողալով
 Դընար մը լի բերկրութեամբ ու ցաւով,
 Պաշտել Մահուան գեղեցկութիւնն անծա-

նօթ,

Ըլլալ բարի, տըղու մը պէս երազկոտ
 Եւ անշըշուկ՝ ճանչնալ արեւ փառքին,
 Լոյսի կարօտ՝ հեկեկալով տըխրագին.
 Կ'արժէ՝ սիրել, յուսալ, տանջուիլ և երգել
 Խորասուզուած Երազին մէջ անարգել,
 Եւ Արուեստին համար մեհեան մը կանգ-

նած՝

Կեանքը թողուլ ծաղիկներով պըսսակուած,
 Գարնան լըռի՞ք վերջալոյսի մը նըման
 Ծիրանեփեմալ, խորհրդաւոր, անսահ-
 ման...

Հ Ի Ն Ի Ր Ի Կ Ո Ւ Ն

Օ՛ թեթև խումբը կոյսերուն աղբիւրին
 մօտ,

Ուր ծաղկավառ թափշին վրայ, լոյս ա-

ռաւօտ,

Աղամանգներ կը պըսպըղան ծիծաղելով,
 Օ՛ գեփիւռները միշտ օծուն բուրումներով:

Գարձն հօտերուն բըլուրներէն աթենական,
 Վերջալոյսի գեղեցկութիւն, սիրտըս այն-

քան

Գինովցած է ճու ոսկիէդ՝ որ կը մարի
 Իրբն խորունկ դաշնակութիւն մը ճընա-

րի...

Օ՛ հէքեաթներն ականակիտ աղբիւրներուն,
 Ալեքսիսմը դաշտային հեռուն, հեռուն,
 Մեզ հորիզոն իրը ովկիան մը զըմրուխ-
 տի,

Օրօրեցէ՛ք հիւանդ հոգին իմ դեռատի:

Հետըզհտէ լուռ ըստուերներ կը ծաւալին,
 Հին իրիկուն, կը զգամ բացուիլը գիշերին,
 — Երբ կը դողայ հորիզոնէն լուսածղիկ
 Կիթառներու սիրեղութիւն մը քաղցը-
 րիկ...

Ո՛վ Յոյս, պատրանք երջանկութեան, իմ
 հոգիս
 Խնչո՛ւ շուտով, այսքան շուտով լըքեցիր,
 Արդեօք անոր աչքերո՞ն մէջ կը ժրպտիս
 Հըրապուրիչ դողդըղանքով լուսածիր:

Քեզմով կեանքէն կը սպասէի՝ ծաղիկներ,
 Ու ճընարէն մեղեդիներ սիրային,
 Ուր մընացիք թափանցալոյս մեղունք
 Երազներու կախարդական երամին:

Ա՛խ, այս ճամբան զըմրուխտով էր ծած-
 կըւած
 Ուր կ'երգէի զըւարթօրէն ատենօք,
 Իմ հոգիս անդունդին մէջ մըթամած,
 Ո՛վ Յոյս, նորէն պիտի ծագի՞ս դուռն ար-
 դեօք...

Տե՛ս որ արդէն կու լամ, ծարաւ ու մե-
 նակ,

Գեղեցկութեան և երազի թըրիչքին,
 Ո՛վ Յոյս, եկո՛ւր ու պարուրէ մեղմունակ
 Վարդահեղեղ ճառագայթէ մ'այս հոգին...

ԱՐՄԵՆ-ԵՐԿԱՍԹ

«Երազներ ու ճառագայթներ»
 Անտիպ

ՀԱՅՅԵՐԷՆ ՆՈՐ ԲԱՌԵՐ

ՁԵՆՈՐ ԳԼԱԿԻ ՄԷՋ

1. Դրասպակ

Բայց զօրապետն հիւսիսային... Եան-
 կարծակի աճապարեալ ի վերայ խորա-
 նացն արքայի, կտրեցին զթևան ի մի-
 մեանց. և հասեալ ի վերայ արքային,
 Խուն մի և ըմբռնեալ էին զարքայն՝ եթէ
 ոչ էր գունդ մի խուճապեալ Մեհնունեացն
 արիւր, միշտ և եւ արքայ ի դրասպակ
 զօրուն հիւսիսոյ, Եւ դիմահարեալ մի-
 մեանց արքայն և զօրապետն... (Զենոր,
 տպ. Վենետիկ 1832, էջ 48):

Հատուածին միտքը հետեւեալն է.

«Հիւսիսականներու զօրապետը յանկարծ յարձակեցաւ Տրդատին վրաններուն վրայ, բանակին թեւերը բաժնեց իրարմէ, և հասնելով թագաւորին՝ քիչ մնաց որ պիտի բռնէր զայն, եթէ Մեհնունեաց քաջերու զօնողը վրայ չհասնէր, մինչև որ թագաւորը ելաւ հիւսիսականներու զօրքին դրասպակը: Հոս թագաւորն ու հիւսիսականներու զօրապետը իրարու գէմ ելան...»:

Կը տեսնուի որ դրասպակ զինուորական բանակի բաժանմունքներէն մէկն է, ինչպէս ունինք յատաչապահ, կեդրոն, աչ ու ձախ քե, վերչապահ, քիկուք ևն: Բայց թէ ո՞րն է ասոնցմէ, դժուար է լուծել:

Ապահովապէս դրասպակ իրանեան փոխառութիւն մ'է. բայց մայր ձեւը չկրցայ գտնել բառարաններուն մէջ: Շատ կարելի է ապ «ձի» բառէն կազմուած ածանց մը ըլլայ:

2. Լուկ Թէ

Ձի թէպէտ ոմանք, որք ուստեք ուստեք եկեալ են ժողովեալ, բայց զի՞նչ են այսորիկ առ 620 զաւառս Հայոց, որ և զաւառին մէն մի քահանայ կամ երկու յով քե հանդիպի (Ձին. էջ 13):

Կը նշանակէ «հագիւ, հագիւ թէ»:

Բառս կը գտնեմ նաև ուրիշ քանի մը տեղ: «Հայոց նոր վկանք»ուն մէջ (տպ. Վաղարշապատ 1903, էջ 342-3) կայ երեք օրինակ.

- 1 Ոնց որ հասաւ յԱմասիան, Լուք մատնեցին զինքն ի յատեան.
- 2 Լուք, զափուշիքն ամենեքեան, ի ձի հեծեալ վանքըն հասան.
- 3 Ի խոտեղարէն առեալ հրաման, Լուք կացուցին այլ մի տիվան:

Երեքին մէջ ալ յուր կը նշանակէ «խուլոյն, անմիջապէս»:

Բառս պահուած է նաև Ակնայ բարբառին մէջ յով ձեռով, և կը գործածուի

բայերուն զանազան ժամանակներուն հետ՝ իբր համապատասխան Պօլոյ և՛ մասնիկին. ինչպէս. Ուշը կը մնամ լի՛ս «ուշը կը մնամ նէ»:

Ն. ԼԱՄԲՐՈՆԱՅԻՈՅ ԼԵՒՈՆԻ ԹՎԹԻՆ ՄԷՋ

Ն. Լամբրոնացւոյն Լեոն Բ-ին զբաժնութիւն մէջ, որ տպուած է վենետիկ 1865, Գրիգոր Տղայի նամականիին մէջ, էջ 227 կայ հատուած մը, ուր կը գտնեմ երկու նոր բառ:

«Յայս խոկացին՝ նովաւ անվրդով կալ ի գինըմպութիւնն և յորովայնապարարութիւնն և յայլ չարիսն, յորոց միջի նախքն և ընդ կարձօտեքն մադկատուայ, անտես արարին զաստուածահաստատ իշխողիդ գիր և զսուրբ ժողովոյ եպիսկոպոսացն՝ որ ընդ քեզ»:

Կարձօտեյ չունին բառարանները. մադկատեյ բառը կայ «կճել, խայթել, կծել» նշանակութեամբ, որ նոյն է զաւառական միդկալ «ցաւէն կսկիծէն մորմօքիլ» ձևին հետ, բայց վերի հատուածին չի յարմարիր:

Խօսքին ընթացքին նայելով՝ կը թուի թէ կարձօտեյ պէտք է մեկնել «զեղխիլ, շուայտիլ, արբեցութեամբ և կերութումով ժամանակ անցընել», իսկ մադկատիլ «արբեցութենէն թմրիլ, կերութումի շատութենէն թմանալ, անզգայ դառնալ»: Այս ձևով՝ խօսքին իմաստը կ'ըլլայ. «Այսպէս մտածեցին, անոր միջոցով անվրդով մնալ արբեցութեան, կերութումի և ուրիշ չարիքներու մէջ՝ որոնց մէջ կը թովան, և զեղխութենէն շղթած՝ անտես ըրին քո՛ւ՝ աստուածահաստատ իշխանիդ և կրօնական ժողովին գրութիւնը»:

Բայց կարելի է նաև ուրիշ մեկնութիւն մը տալ:

Խնդիրը մանուկ հայրապետի մը ընտրութեան վրայ է. Հայրատացիք, անոր կողմն են, իսկ Լամբրոնացին հակառակ է. «Կամեցան (Հայրատացիք) ունել մանուկ հայրապետ և կալ ի ներքոյ վային, որ ասէ Գիրն. Վայ քեզ քաղաք, որոյ

թագաւորը քո մանուկ է. և իշխանը քո ընդ առաւօտա ուտին և զհետ լինին ցեղին» (էջ 227): Վերի հատուածին նովաւ աւելորդով կալ բառերը կը ցուցնեն թէ այս մանուկ հայրապետացուն Հաղբատեցոց զեղիութեանը աչք կը գոցէր, ինչ որ չպիտի ընէր Լամբրոնացոյն ընտրելին:

Այսպէս ըմբռնելով խնդիրը՝ կրնանք մեկնել կարծուել «կարճել, դադրեցնել», մողկատիլ «զայրանալ, վշտանալ, սիրտը ցաւիլ»: Այն ժամանակ հատուածը կը թարգմանուի. «Այսպէս մտածեցին, անոր միջոցով անվրդով մնալ արբեցութեան, կերուխումի և թւրիչ չարիքներու մէջ՝ որոնց մէջ կը թովաւ, և զայրանալով այն բանէն՝ որ (նորընտիր հայրապետը) պիտի դադրեցնէր զանոնք, անտես ըրին են.»:

Այս վերջին մեկնութեան կողմն է բառերուն կազմութիւնը:

Հիշուողներուն կը թողում լուծել խընդիրը:

Հ. ԱՃԱՌԻԿԱՆ

Շարունակելի

Գ Ր Ա Խ Օ Ս Ա Կ Ա Ն Ք

Հայկական մատենագրութիւնը բով մ'է թանկագին հաւատութեանց որոնք դեռ դժբաղդաբար ծածկուած կը մնան գրադարաններու խորքերը. և յիշաւի մեծապէս արդիւնատուր են ազգային գիտութեանց ծաւալման համար անոնք որ անձնուիրաբար զոհնելով իրենց յարգի ժամանակը համբերատար և անխոնջ աշխատութեամբ կը բնտոեն այդ գանձերը և զանոնք աննախանձ բարեսիրութեամբ կը պարզեն բանասիրաց առջև: Ուրախ ենք որ այսօր կրնանք ներկայացնել ի յարգանս ամէն բարեսիրաց երկու անուններ որոնք արդէն բանասիրական ասպարիզի մէջ ամէնաթա-

նօթ են, Հ. ԲԱՐՍԵՂ Վ. ՍԱՐԳԻՍԻԱՆ, և ԲՐՈՑ. ՖՐԵԴԵՐԻԿ ԿՈՆՏԵՆԵՐ, որոնք երկու հակայ երկասիրութեամբ հայկական ձեռագիրներու ճոխութիւնը մեզի կը ներկայացնեն: Երկու Յուցականք են հայ ձեռագրաց, մին անգղիական մեծագոյն Մատենադարանի (British Museum) և միւսը Մխիթարեան մայրավանացա Ս. Ղազարու: Երկու՝ զոյգ աշխատութիւններ յօրինուած մի և նոյն անձնուէր քրտնաջան վաստակով, մի և նոյն եռանդեամբ օգտակար հանդիսանալու, մի և նոյն հրմտութեամբ և բանասիրական զննութեամբ. որոնք սակայն իրարմէ մեծապէս կը տարբերին ընտրուած նպատակին և հետեւաբար նաև գործադրուած կերպին մէջ: Եւ մինչդեռ անձանուն Քրոֆ. Կոնիքեր կը զոհանայ պարզապէս ցուցակագրելով անգղիական մատենադարանի հայկական ձեռագիրներն՝ իրենց պարունակութեամբ, գեր. Հ. Բարսեղ Վ. Սարգիսեան ազգասիրական աւելումով կը սուզուի ձեռագրական ճոխութեանց բովին մէջ և հոն կը պարզէ մի առ մի ինչ որ կրնայ գտնել բանասիրական հմտութեամբ՝ քննելիք և դիտելիք պարագաներ, պատմական, լեզուագիտական, մատենագրական, գեղարուեստական կայլն լուսաբանութեամբ:

Մեծ Քրոֆ. Կոնիքերի հրատարակուած թիւնը կը կայանայ երկու անշատ մասերէ, մին՝ (իւր իսկ երկասիրութիւնը) կը բովանդակէ (էջ 1 մինչև 349) հարիւր քառասուներկու հայ ձեռագրաց պարունակութեան ցուցակը հետեւալ դասաւորութեամբ.

Ս. Գիրք

Պաշտամանց գիրք

Սաղմոսք

Ճաշոցք

Պատարագամատոյցք, Մաշտոցք կայլն

Մանրուսմունք

Գիրք ձեռնագրութեանց

Շարականք

Գանձարան

Կանոնք